

UKRAJINSKA KRIZA

KRATKI PREGLED PO SEKTORIMA BH EKONOMIJE

Sektor poljoprivrede i prehrane

- U početku krize najviše je bio pogođen sektor proizvodnje voća jer su jedini bilježili direktan izvoz u Rusku Federaciju, zbog otežanog transporta i platnog prometa.
- Ostali sektori (proizvodnja i prerada mlijeka, mesa, bezalkoholnih pića, sokova, piva, predara voća i povrća) indirektno trpe zbog povećanja cijena ulaznih resursa (inputa). Poseban akcenat se stavlja na industrije koje zavise od primarne ratarske i stočarske proizvodnje. Repromaterijal privrednici u najvećoj mjeri uvoze iz Srbije i Hrvatske.
- U velikom problemu su uvoznici pšenice, ali i druge kompanije iz prehrambenog sektora (proizvođači hljeba, peciva i konditorska industrija) zbog uvođenja privremenih zabrana izvoza pšenice, kukuruza, brašna i rafinisanog ulja. Kada je u pitanju pšenica BiH zavisí od 3 tržišta (Mađarska, Srbija i Hrvatska) i trenutno nema alternativnih tržišta. Tržište ulja od suncokreta je usled ukrajinske krize i privremene zabrane izvoza u pojedinim zemljama regiona destabilizovano. Spoljnotrgovinska komora BiH je uputila inicijativu preko Privredne komore Srbije da se vodi računa o unaprijed potpisanim ugovorima koje bh kompanije imaju sa dobavljačima iz Srbije koje treba da se ispoštuju, kao i da se BiH izuzme iz navedene zabrane kao zemlja sa kojom Srbija ima najveću spoljnotrgovinsku razmjenu kada su u pitanju navedeni proizvodi u okviru zemalja CEFTA sporazuma.
- Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH već je pokrenulo inicijativu kako bi se smanjila carina na uvoz mineralnog đubriva za pet posto, tj. da carinska stopa iznosi 0% za vještačka đubriva koja se uvoze iz trećih zemalja. Konsultacije za ovaj prijedlog Odluke bile su otvorene do 09.03.2021., te bi se na dnevnom redu sjednice Savjeta ministara BiH mogla očekivati u što skorijem roku. Više informacija na link-u:
<http://www.mvteo.gov.ba/Publication/Read/Kosarac-Odluka-Carinska-Tarifa-Mineralno-Djubrivo>
- Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je zatražilo da R Turska razmotri mogućnost plasmana neophodnih količina mineralnih đubriva na tržište BiH, koje su potrebne za poljoprivrednu proizvodnju u tekućoj godini, u skladu sa postojećim zakonskim mehanizmima Republike Turske. Na osnovu konsultacija sa entitetskim ministrima nadležnim za poljoprivredu, od Turske je zatraženo da BiH odobri izvozne kvote od 50.000 tona mineralnog đubriva. Više informacija na link-u:

<http://www.mvteo.gov.ba/Publication/Read/Kosarac-Girgin-BiH-Turska-Mineralna-Djubriva-Uvoz>

Mesopreradaivačka industrija

- Nedostatak uvozne sirovine, prvenstveno svinjskog i goveđeg mesa (BiH je zbog nedostatka dovoljnih količina iz domaće proizvodnje ovisna o uvozu)
- Bilježi se rast cijena uvozne sirovine do 70% zbog povećanja cijene stoke žive vage do 40% na berzi.

- Bilježi se rast cijena ambalaže za pakovanje (nabavna cijena limenke zbog povećanja cijene čelika nabavna za 30%/ Kartonska ambalaža - cijena se povećala za 20%), uvoz Srbija i Hrvatska
- Rast cijena svježeg mesa na tržištu posljednjih mjeseci 50-70%

Peradarstvo

- Rast cijena sojine sačme najveće posljednjih 10 godina
- Zajedno sa rastom cijena inputa očekuje se i rast cijena svježih piletine, prerađevina i jaja

Prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda

- Proljetna sjetva za bh privrednike najveći problem (nabavka sjemena i umjetnih gnojiva.) Nabavka uvoznog sjeme iz Mađarske obavlja se otežano, potpisani ugovori se poništavaju zbog nemogućnosti isporuke Mađarske. Đubrivo se nabavlja većinom iz Srbije i Hrvatske.
- Rast cijene energenata dodatno usložnjava situaciju
- U prosjeku su inputi za proizvodnju i preradu porasli od 40-60%, neminovno je korigovanje maloprodajnih cijena
- Nedostatak sirovine za preradu čak i za mljekare u Evropskoj uniji

Djelovanje entitetskih vlada:

Republika Srpska:

Vlada Republike Srpske je 17. februara, 2022. god. na redovnoj 157. sjednici, u Banjaluci, usvojila Informaciju o stanju poljoprivredne proizvodnje, plasmanu proizvoda i cijenama repromaterijala u 2022. godini, u *kojoj se navodi da će se iz Kompenzacionog fonda Republike Srpske obezbijediti 10 miliona KM za finansiranje poljoprivredne proizvodnje u Republici Srpskoj u cilju sprečavanja daljih poremećaja na tržištu*, obezbjeđenja dovoljnih količina domaćih poljoprivrednih proizvoda i osiguranja prehrambene sigurnosti stanovništva.

Sredstva od 10 miliona KM rasporedila bi se na način da bi se sa:

1,5 miliona KM podržala proizvodnja merkantilne pšenice,

2,2 miliona za regresiranje svih sjemena kukuruza,

1,8 miliona za podršku proizvodnje i otkupa povrća, te milion KM za podršku voćarskoj proizvodnji.

za sufinansiranje nabavke kvalitetno priplodnih junica biće obezbijeđen 1 milion KM, a za otkup i preradu svinjskog mesa 2,5 miliona KM.

<https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/media/vijesti/Pages/157.sjednica170222.aspx>

Takođe, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske izašlo je sa informacijom da je sa 15. februarom, 2022. god. isplatilo sve podsticaje a poljoprivrednu proizvodnju u 2021.godini.

Sa posljednom isplatom od 7.633.906 KM, isplaćeno svih 75 miliona KM po osnovu podsticaja za razvoj poljoprivrede i sela za 2021. godinu. Posljednja isplata je izvršena na sljedeći način:

- tov svinja u iznosu od 1.631.200 KM, premija za ovce i koze u iznosu od 828.322 KM, zaštita zdravlja životinja u iznosu od 212.140, te premija za ljekovito bilje u iznosu od 45.937.
- premije za sistem krava-tele u iznosu od 884.340,00 KM, za duvan 146.755 KM, sjemenska strna žita 290.836 KM, te tov junadi 1.779.360,00 KM.
- za kontrolu kvaliteta stočne hrane isplaćeno je 149.999 KM, poljoprivrednu mehanizaciju 382.610 KM, premiju za tov brojlera 1.222.403 KM, te za vođenje i održavanje Registra poljoprivrednih gazdinstava 60.000 KM.

<https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mps/media/vijesti/Pages/Isolaceni-svi-podsticaji-iz-prosle-godine.aspx>

Drvena industrija/papirna grafička

- Drvena industrija je uglavnom iz Ukrajine i Ruske Federacije uvozila rezanu građu hrasta, šperploče, furnir, vlaknatice, kant trake i iverice;
- Kompanije koje uvoze iz Ruske Federacije imaju problem sa transportom i naplatom potraživanja;
- Kompanije koje uvoze iz Ukrajine imaju problem i u tome što su neke fabrike oštećene, a problem predstavlja transport i naplata potraživanja;
- Kompanije imaju i dobavljače navedenih repromaterijala iz: Rumunije, Njemačke, Italije, Slovečke, tako da nisu isključivo oslonjene na uvoz iz navedenih zemalja, ali to ne umanjuje neizvjesnost;
- Generalno, kompanije koje uvoze ploče, građu i furnir iz Evrope dobile su informaciju o velikom porastu cijena, tako da prilikom sklapanja ugovora ne mogu da znaju koja će biti cijena repromaterijala;
- Kompanije brine i veliki porast cijene energenata i neizvjesnost oko isporuka;

Metalna i elektro idnustrija

- Distorzije na BH tržištu usljed povećanih cijena sirovina i repromaterijala pogotovo u slučaju berzanske robe
- Problemi pronalaska alternativnih dobavljača i alternativnih tržišta
- Avansno plaćanje uslov i rizik – nepostojanje usluga osiguravanja potraživanja u BiH
- Nelojalan odnos domaćih trgovaca robom/materijalima – prolongiranje isporuke do novog rasta cijene i sl.
- Nestabilno tržište plina kao i svih drugih energenata

Industrija tekstila, odjeće, kože i obuće

- u odnosu na ukupnu trgovinsku razmjenu, kompanije iz sektora tekstila, odjeće, kože i obuće vrlo malo ili nikako sa zemljama Ukrajina, Ruska Federacija i Bjelorusija. Najveći dio sirovina i repromaterijala se uvozi iz zemalja EU: Italija, Turska, Njemačka, Hrvatska, Srbija, Slovenija, Austrija, Kina, Španija i Poljska (oko 90-95 % ukupnog uvoza industrije TOKO), a gotovi proizvodi se izvoze ponovo u zemlje EU. Italija, Njemačka, Hrvatska, Francuska, Slovenija, Austrija, Slovačka Republika, Mađarska i Holandija, te Srbija iz CEFTA zemalja (preko 98 % ukupnog izvoza TOKO).

- generalno, kompanije su zabrinute zbog cijele situacije i problema sa brojnim poskupljenjima, prije svega energenata i neizvjesnosti oko njihove nabavke, ali transportnih troškova koji pogađaju i ovu industriju

Farmaceutika

- BH proizvođači farmaceutskih proizvoda su pogođeni trenutnom situacijom u Ukrajini, kao i uvedenim sankcijama Rusiji i Bjelorusiji jer na ovatržišta izvoze većinu svojih proizvoda

- veliki problem predstavlja kako nemogućnost isporuke, tako i izazovi sa platnim prometom

Namjenska industrija:

Potražnja za naoružanjem i vojnom opremom je povećana, upiti od strane kupaca su svakodnevni i brojni. Međutim, kapaciteti naših kompanija su ograničeni i popunjeni do daljnjeg, a svako širenje kapaciteta podrazumijeva dodatne investicije, što je za većinu kompanija u vlasništvu FBiH koje se suočavaju sa problemima dugovanja neizvodivo u kratkom roku.

U novonastalim uslovima povećanih cijena sirovina, repromaterija i energenata sa jedne strane i povećane potražnje sa druge, sve sto kompanije mogu uraditi kratkoročno je dići cijenu.

Turizam

U Republici Srpskoj se nastavlja program turističkih vaučera od aprila mjeseca 2022.godine